

УДК : 377

РОЛЬ ПРОГНОЗУВАННЯ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Управління системою освіти ми розглядаємо в процесуальному і функціональному аспектах. Процесуальний аспект дозволяє розглядати управління в якості інформаційного процесу. З функціональної точки зору – це послідовне виконання так званих технологічних функцій.

Сьогодні актуальною є проблема оновлення управлінської діяльності. Один з основних напрямів у її вирішенні – це приведення функцій управління у відповідність із завданнями трансформаційних процесів, що відбуваються у системі освіти.

У нових умовах економічного господарювання зміст управлінської діяльності керівника освітньої галузі визначається сукупністю його основних управлінських функцій, а її модернізація – появою оновлених. Дослідження останніх років містять розгорнуті обґрунтування важливості і доцільності модернізації так званих традиційних функцій управління. І це, дійсно, так. Процеси модернізації діалектично закономірні. Їх не можна відмінити, заборонити, ігнорувати. Проблема полягає в тому, що представленість нових функцій в практичній діяльності керівників є вкрай недостатньою порівняно з їх розробленістю в теорії.

Результати ранжування управлінських функцій, здійсненого керівниками навчальних закладів в рамках вивчення нами умов ефективного управління, а також наші спостереження за діяльністю суб'єктів управління різного рівня, показали, що перше місце посідає функція прийняття управлінського рішення; друге – керівники відвели організаційній функції; третє – функціям контролю, коригування і фінансування; на четвертому місці виявилися функції стимулювання, прогнозування, представництва; п'яте посіли функції координування, консультування, діагностування, менеджменту. Отже, технологічні функції управлінської діяльності – прийняття рішень, організація, коригування, облік, контроль, – залишаються провідними.

Особливої уваги заслуговує функція прогнозування, яка до теперішнього часу не знайшла достатнього визнання у суб'єктів управління. Основними функціями, які має виконувати прогнозування, є по-перше, – правильна постановка проблеми, по - друге – виявлення можливих альтернативних варіантів її рішення. Третя – встановлення всіх позитивних і негативних чинників, які можуть мати місце в кожному з можливих варіантів рішення. Четверта функція – надання вищенаведеної інформації владним структурам, відповідальним за вибір варіанту вирішення проблеми. Прогнозування, таким чином, забезпечуючи управлінський процес високоякісною інформацією, з певною мірою достовірності повинно відповісти на питання – *що* може відбутися і *за яких умов*.

Отже, прогнозування закладає вектор напрямку, в якому треба рухатися, розвиватися, діяти конкретному колективу. До того ж, прогнозування (явно чи неявно) вказує і на ті шляхи, способи, за допомогою яких можна вирішити дану проблему та досягти поставленої мети.

Поряд із зазначеними вище функціями, прогнозування відіграє суттєву мотивуючу роль в діяльності як окремого працівника, так і усього колективу. Вмотивована позиція суб'єктів завжди виступає одним із важливих факторів ефективності їх взаємодії. Діяльність (і управлінська, і виконавча), спричинена усвідомлюваними потребами суб'єктів, а не зовнішніми чинниками (матеріальним заохоченням, кар'єристськими та прагматичними інтересами тощо), набуває рис продуктивної, а не формальної, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Прогнозування має виконуватися на всіх рівнях управлінської ієрархії. Особливо це стосується вищого рівня, оскільки тут необхідно бачити об'єкт управління як цілісну систему зі всіма її внутрішніми і зовнішніми зв'язками.

Функція прогнозування, на відміну від інших загальних функцій, базується на інформації, практично не пов'язаній з процесами

оперативного управління навчанням, вихованням, освітою учнів навчального закладу. Це є головною причиною її недооцінки, оскільки виключення прогнозування з практики повсякденного управління не відчувається на безпосередніх результатах діяльності об'єкта управління в поточному періоді. До того ж інформація, необхідна для прогнозу, зазвичай не лежить на поверхні, а тенденції розвитку того або іншого соціально-економічного процесу можуть бути правильно оцінені лише при ретельному аналізі їх тенденцій. Тому виконання функції прогнозування в рамках її інформаційної сутності повинне здійснюватися спеціальними підрозділами.

Ми переконані, що в сучасних умовах, за яких існують відкриті соціальні системи, подальше ігнорування функції прогнозування рівнозначно їх відмові від боротьби за виживання. Підтвердження цієї думки ми маємо на прикладі ситуації, що зараз склалася відносно системи професійно-технічної освіти.